

Правління Національного банку України

ПОСТАНОВА

від 25 вересня 2014 р.

№ 602

м. Київ

Про заходи щодо забезпечення повернення кредитів,
наданих Національним банком України

Ураховуючи складну економічну та політичну ситуацію в Україні, яка впливає на банківський ринок, збройне протистояння та активні бойові дії в окремих областях країни, наслідки цих подій, а також суттєве обмеження доступу банків України до внутрішнього та зовнішнього фондування, керуючись статтями 7, 15, 42, 55 Закону України “Про Національний банк України”, статтями 2, 66, 67 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, з метою недопущення погіршення стану ліквідності банків України, забезпечення ними своєчасного виконання зобов’язань перед вкладниками та кредиторами, запобігання виникненню нестабільної ситуації в банківській системі в цілому, створення сприятливих умов для забезпечення повернення банками України заборгованості за кредитами для підтримки ліквідності/стабілізаційними кредитами під програми фінансового оздоровлення та кредитами для збереження ліквідності банків Національного банку України (далі – Національний банк) Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Національний банк має право з урахуванням монетарних можливостей прийняти рішення про зміну істотних умов кредитних договорів, укладених за кредитами для підтримки ліквідності/стабілізаційними кредитами під програми фінансового оздоровлення та кредитами для збереження ліквідності банків, щодо процентної ставки, строку дії кредитних договорів та графіка повернення заборгованості, переліку забезпечення, а також обмежень та вимог щодо діяльності банку (далі – зміна істотних умов).

2. Рішення про зміну істотних умов приймає Правління Національного банку на підставі клопотання банку за поданням Генерального департаменту банківського нагляду.

3. Зміна істотних умов здійснюється шляхом укладення нового кредитного договору (на всю суму заборгованості на заміну раніше укладених кредитних договорів) та нових договорів застави/іпотеки.

Кредитні договори та договори застави/іпотеки укладаються та реєструються територіальними управліннями Національного банку (далі – територіальні управління) відповідно до вимог законодавства України, у тому числі нормативно-правових актів та розпорядчих документів Національного банку.

4. Кінцевий строк повернення кредитів, зазначених у пункті 1 цієї постанови, установити не пізніше 20 грудня 2018 року.

Графік повернення заборгованості складається з урахуванням кінцевого строку повернення кредитів з періодичністю не рідше одного разу на місяць у такому порядку:

протягом 2015 року – не менше ніж 25 процентів;

протягом 2016 року – не менше ніж 25 процентів;

протягом 2017 року – не менше ніж 25 процентів;

протягом 2018 року – не менше ніж 25 процентів.

Сплата процентів здійснюється щомісяця.

Водночас з метою забезпечення інструменту згортання надлишку ліквідності в банківському секторі України в разі стабілізації ситуації в банківській системі та поліпшення стану ліквідності банків Національний банк у кредитному договорі передбачає умову щодо перегляду графіка повернення банком залишку заборгованості в кінці кожного року починаючи з грудня 2015 року.

5. Процентна ставка за кредитним договором визначається на дату його укладення на рівні облікової ставки Національного банку плюс півтора процентного пункту та протягом дії кредитного договору підлягає коригуванню в разі зміни облікової ставки Національного банку.

6. Зміна істотних умов здійснюється за наявності прийнятного та достатнього забезпечення для задоволення вимог Національного банку за кредитним договором, необтяженого іншими зобов'язаннями (крім кредитів, визначених у пункті 1 цієї постанови), на підставі відповідного висновку територіального управління. Крім того, з власником істотної участі в банку/контролером за його згодою укладається договір фінансової поруки на суму заборгованості.

Перелік прийнятного забезпечення та коригуючі коефіцієнти (з урахуванням є/немає договору фінансової поруки з власником істотної участі в банку/контролером) визначені в додатку 1 до цієї постанови.

Достатність забезпечення визначається виходячи із суми заборгованості, яка складається із суми кредиту, раніше нарахованих процентів та процентів за три місяці з урахуванням коригуючого коефіцієнта.

7. Національний банк під час зміни істотних умов приймає забезпечення, визначене в пунктах 6, 8, 9 додатка 1 до цієї постанови, за вартістю, визначеною за результатами оцінки, проведеної відповідно до вимог законодавства України незалежним суб'єктом оціночної діяльності (далі – оцінювач), який включений до

Державного реєстру оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності та відповідає таким критеріям:

входить до міжнародної мережі аудиторсько-консалтингових фірм або міжнародної мережі консультантів з нерухомості;

досвід його роботи на ринку України не менше ніж п'ять років;

в його складі є підрозділ оцінки та фінансового моделювання та/або підрозділ оцінки або консультаційних послуг у сфері нерухомості;

в його складі є не менше ніж чотири оцінювачі, які отримали кваліфікаційні свідоцтва оцінювачів та включені до Державного реєстру оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності. Такі оцінювачі повинні мати досвід роботи в складі суб'єкта оціночної діяльності не менше ніж півроку до дати початку оцінки;

наявність досвіду оцінювача в оцінці майнових прав за кредитними договорами/ нерухомого майна/ єдиних (цілісних) майнових комплексів (разом з корпоративними правами) з метою застави протягом 2012, 2013 та 2014 років.

Звіт про оцінку майна повинен бути складений не раніше трьох місяців до дати подання клопотання про зміну істотних умов.

Національний банк у разі суттєвих ринкових коливань має право вимагати проведення нової оцінки вартості забезпечення, визначеного в пунктах 6, 8, 9 додатка 1 до цієї постанови.

8. Банк бере на себе зобов'язання в разі зменшення вартості забезпечення повернути частину заборгованості пропорційно розміру зменшення вартості забезпечення або поповнити чи замінити його забезпеченням, визначеним у додатку 1 до цієї постанови, у розмірі, достатньому для задоволення вимог Національного банку за кредитним договором з урахуванням коригуючого коефіцієнта.

9. У разі погашення банком частини заборгованості територіальне управління має право здійснити виведення частини застави за умови надання банком клопотання з відповідним обґрунтуванням, а також достатності забезпечення (з урахуванням коригуючих коефіцієнтів) для задоволення вимог Національного банку відповідно до вимог статті 19 Закону України "Про заставу" та/або статті 7 Закону України "Про іпотеку".

10. Зміна істотних умов здійснюється за умови взяття банком на себе зобов'язання дотримуватися протягом дії кредитного договору обмежень та вимог щодо його діяльності, установлених Національним банком (додаток 2).

Національний банк не змінює істотних умов, якщо структура власності банку не відповідає вимогам прозорості, установленим Національним банком.

Правління Національного банку надає право Комісії Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайта) платіжних систем розглядати питання про надання банку дозволу щодо проведення окремих операцій, стосовно яких установлені обмеження,

за умови надання банком економічного обґрунтування щодо доцільності та економічного ефекту їх проведення.

11. Національний банк протягом дії кредитного договору застосовує процедуру особливого режиму контролю шляхом призначення куратора банку.

12. Банк має право достроково повернути заборгованість і проценти (повністю або частково), письмово повідомивши про це Національний банк, але не пізніше ніж за один робочий день до дня повернення коштів.

13. Пакет документів для зміни істотних умов має містити:

1) клопотання про зміну істотних умов з поясненням причин неспроможності забезпечити виконання зобов'язань;

2) письмове запевнення банку, погоджене його спостережною (наглядовою) радою, щодо збільшення розміру регулятивного капіталу банку на суму не менше ніж 20 процентів від суми заборгованості у строк до 31 грудня 2015 року (включно);

3) програму фінансового оздоровлення банку, затверджену його спостережною (наглядовою) радою, на строк до 31 грудня 2018 року (включно). Ця програма має містити програму капіталізації банку, затверджену його спостережною (наглядовою) радою, яка складена з дотриманням строків та обсягів докапіталізації за результатами діагностичного обстеження банку (у разі наявності таких результатів), а також з урахуванням вимог підпункту 2 цього пункту;

4) графік повернення заборгованості, підписаний головою правління (ради директорів) банку;

5) документи, що підтверджують право власності/вимоги банку або майнового поручителя на запропоноване забезпечення;

6) витяг про те, є чи немає запису в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна про обтяження, зміну обтяження, відступлення прав на предмет обтяження (щодо забезпечення, передбаченого пунктами 1, 2, 6, 7, 9 додатка 1 до цієї постанови);

7) звіт про оцінку майна (щодо забезпечення, передбаченого пунктами 6, 8, 9 додатка 1 до цієї постанови);

8) витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Державного реєстру обтяжень рухомого майна (щодо забезпечення, передбаченого пунктом 8 додатка 1 до цієї постанови).

Територіальне управління має право запитати в банку додаткову інформацію/документи з метою визначення прийнятності та достатності забезпечення.

Банк надає документи, визначені підпунктами 1 – 4 цього пункту, до Генерального департаменту банківського нагляду, а документи, визначені підпунктами 5 – 8 цього пункту, а також копію клопотання про зміну істотних умов до територіального управління.

14. Територіальне управління за результатами розгляду документів банку надає Генеральному департаменту банківського нагляду висновок про достатність та прийнятність забезпечення з урахуванням вимог пунктів 3, 6 та 7 цієї постанови.

15. Генеральний департамент банківського нагляду (Шульга А. А.):

забезпечує внесення на розгляд Комісії Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайта) платіжних систем питання про схвалення (погодження) програми фінансового оздоровлення банку;

за результатами розгляду документів банку з урахуванням висновку територіального управління про достатність та прийнятність забезпечення, а також з урахуванням монетарних можливостей Національного банку подає на розгляд Правління Національного банку проект постанови про зміну істотних умов.

16. Управління ризик-менеджменту (Чемерис В. О.) визначає справедливу вартість заборгованості відповідно до методики Національного банку, контролює розрахунок ефективної ставки процента та резерву під зменшення корисності (знецінення) заборгованості.

17. Територіальне управління на виконання постанови Правління Національного банку про зміну істотних умов забезпечує укладення кредитного договору та договорів застави/іпотеки.

18. Банк зобов'язаний щомісяця до 15 числа місяця, наступного за звітним, надавати до Національного банку за встановленою формою інформацію, підписану головою правління (ради директорів) банку, про стан виконання програми фінансового оздоровлення та вимог кредитного договору та договорів застави/іпотеки.

19. Національний банк має право застосувати відповідно до статті 73 Закону України “Про Національний банк України” та умов кредитного договору переважне і безумовне право щодо списання в безспірному порядку заборгованості з рахунків банків та/або достроково розірвати кредитний договір.

20. Структурним підрозділам центрального апарату, структурним одиницям і територіальним управлінням під час зміни істотних умов та контролю за виконанням умов кредитних договорів, договорів застави/іпотеки керуватися вимогами глав 2 – 4 та 6 Технічного порядку проведення операцій з надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 30 вересня 2010 року № 445 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 18 травня 2013 року № 179), у частині, що не суперечить вимогам цієї постанови.

21. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на першого заступника Голови Національного банку України Писарука О. В., директора Генерального департаменту банківського нагляду Шульгу А. А.

22. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування.

Голова

В. О. Гонтарева

Інд. 47

Додаток 1
до постанови Правління
Національного банку України
(пункт 6)

Перелік прийняттого забезпечення

1. Державні облигації України всіх випусків (облигації внутрішньої державної позики України, облигації зовнішньої державної позики України, цільові облигації внутрішньої державної позики України), строк погашення яких настає не раніше ніж через 10 днів після строку повернення заборгованості у відповідному році, за умови, що вони перебувають у власності банку – клієнта депозитарію державних цінних паперів Національного банку України (або депонента клієнта депозитарію).

Коригуючий коефіцієнт для цього виду забезпечення – 0,9.

2. Облигації Державної іпотечної установи та підприємств, розміщення яких здійснюється під гарантію Кабінету Міністрів України, надану відповідно до закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

Коригуючий коефіцієнт для цього виду забезпечення – 0,8.

3. Кошти в іноземній валюті (долари США, євро, англійські фунти стерлінгів, швейцарські франки, японські єни), що розміщені банком у Національному банку України у формі гарантійного депозиту (без сплати процентів за ним із зазначенням цього у відповідному договорі).

Коригуючий коефіцієнт для цього виду забезпечення – 0,9.

4. Гарантії банків-нерезидентів та/або фінансових установ-нерезидентів, які мають кредитний рейтинг не нижчий, ніж "А-" згідно з міжнародною шкалою, підтверджений у бюлетені агентства (компанії) Standard & Poor's, або аналогічний рейтинг Moody's Investors Service та Fitch IBCA.

Коригуючий коефіцієнт для цього виду забезпечення – 0,9.

5. Гарантії міжнародних багатосторонніх банків (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародна фінансова корпорація тощо).

Коригуючий коефіцієнт для цього виду забезпечення – 0,9.

6. Ураховані векселі суб'єктів господарювання-резидентів, що авальовані Кабінетом Міністрів України.

Коригуючий коефіцієнт для цього виду забезпечення – 0,8.

7. Банківські метали у стандартних або мірних зливках (за умови, що ці метали перебуватимуть на відповідальному зберіганні в Національному банку України).

Коригуючий коефіцієнт для цього виду забезпечення – 0,8.

8. Нерухоме майно, крім об'єктів незавершеного будівництва, яке належить банку або власнику істотної участі в банку, або пов'язаній з власником істотної участі в банку особі та розташоване на території України.

Єдиний (цілісний) майновий комплекс може прийматися в забезпечення разом з корпоративними правами на частку в статутному капіталі юридичної особи, яка є власником цього комплексу, оцінку яких здійснено незалежним суб'єктом оціночної діяльності.

Коригуючий коефіцієнт для цього виду забезпечення в разі укладення договору фінансової поруки з власником істотної участі в банку/контролером – 0,8. У разі неукладення договору фінансової поруки з власником істотної участі в банку/контролером – 0,5.

9. Майнові права за укладеними банком-позичальником кредитними договорами з юридичними особами та фізичними особами-підприємцями, заборгованість за якими класифікована за I та II категоріями якості відповідно до нормативно-правового акта Національного банку України з питань формування та використання резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, за умови, що:

строк дії кредитного договору не менше ніж строк повернення заборгованості у відповідному році;

забезпеченням за кредитом є іпотека, крім об'єктів незавершеного будівництва;

заборгованість за кредитом обліковується за відповідним балансовим рахунком банку не менше ніж 180 календарних днів;

стан обслуговування боргу протягом останніх 180 календарних днів поспіль визначений як “високий” або “добрий”;

кредитні договори укладені не з пов'язаними з банком особами;

оцінка забезпечення здійснена відповідно до законодавства України.

Коригуючий коефіцієнт для цього виду забезпечення в разі укладення договору фінансової поруки з власником істотної участі в банку/контролером – 0,6. У разі неукладення договору фінансової поруки з власником істотної участі в банку/контролером – 0,4.

Додаток 2
до постанови Правління
Національного банку України
(пункт 9)

Перелік обмежень та вимог щодо діяльності банку

1. Не здійснювати виплати дивідендів акціонерам, крім виплати дивідендів за привілейованими акціями.

2. Не здійснювати розподілу капіталу в будь-якій формі, крім спрямування прибутку на збільшення статутного капіталу, формування резервного фонду, покриття збитків минулих років.

3. Зупинити виплату інших заохочувальних та компенсаційних виплат, які не є складовою частиною основної та додаткової заробітної плати.

4. Не придбавати основних засобів, що не беруть участі в проведенні банківських операцій, крім тих, що перейшли у власність банку в рахунок погашення боргу за кредитами, наданими банком.

5. Не здійснювати інвестицій та не придбавати цінних паперів (крім державних облігацій України, боргових цінних паперів, що емітовані Національним банком України, облігацій державних підприємств, облігацій Державної іпотечної установи, а також набуття права власності на предмет застави).

6. Здійснювати активні операції з пов'язаними з банком особами та особами, які пов'язані з ними юридичними та/або економічними взаємозв'язками або мають спільні джерела доходів, або мають спільні джерела повернення кредитів, в обсязі, що не перевищує обсягу таких операцій на дату прийняття постанови про реструктуризацію заборгованості (у розрізі валют).

Такий обсяг розраховується без урахування обсягу зобов'язань з кредитування. Таке обмеження не поширюється на операції з надання кредитів овердрафт працівникам банку за зарплатними проектами.

7. Не здійснювати дострокового погашення боргових цінних паперів власної емісії, за винятком, якщо дострокове погашення боргових цінних паперів власної емісії відбувається за ціною, не вищою, ніж 50 відсотків від номіналу, та не призводить до суттєвого погіршення ліквідності банку.

8. Не здійснювати викупу власних акцій.

9. Заборонити надання бланкових кредитів (крім кредитів фізичним особам у сумі не більше ніж 50,0 тис. грн., у тому числі кредитів овердрафт, міжбанківських кредитів/деPOSITIV строкOM до 30 днів для банків, які мають фінансовий стан не нижче класу “Б”).

10. Не укладати депозитних договорів, що передбачають авансову виплату процентів.

11. Не здійснювати дострокового повернення коштів пов'язаним з банком особам.

12. Не здійснювати операції з похідними фінансовими інструментами (крім валютних операцій на умовах своп до 30 днів та операцій репо з ОВДП).

Директор Генерального департаменту
банківського нагляду

А. А. Шульга